

نظامی کنجی

سرفنا

www.ketab.ir

سرشناسه
عنوان قراردادی
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.
موضوع
رده‌بندی کنگره
رده‌بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

نظامی، الیاس بن یوسف، ۹۵۳۰-۹۶۱۴ ق.
خمس. برگزیده
شرفنامه / نظامی گنجوی.
تهران: راه جاودان، ۱۳۹۰.
۲۸۸ ص.
978-600-92244-7-0
فیبیا.
شعر فارسی - قرن ۶ ق.
PIR5۱۲۷۱۳۹۰:
۸۵۱/۲۳:
۲۵۲۷۰۶۷:

انتشارات راه جاودان

شرفنامه

جمال‌الدین ابومحمد الیاس نظامی گنجوی

مدیر پروژه و ناظر چاپ: مسمود ترابی‌نژاد

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۰

طرح جلد: علی‌رضا حاتمی‌کیا

لیتوگرافی: آرمانسا

تیراژ: ۵۰۰۰ جلد

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۹۲۲۴۴-۷-۰ ISBN 978-600-92244-7-0

مرکز بخش: بخش کتاب آسمان آبی

میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان فروردین، پلاک ۲۸۶، طبقه اول، واحد ۲

تلفن: ۰۹۱۲۶۳۹۸۵۷۷ - ۰۹۳۵۴۵۰۵۰۱۲ - ۶۴۴۸۳۲۸۳

www.ketab.ir

فهرست

۹	 دیاجه
۱۱	 به نام ایزد بخشایندم
۱۵	 مناجات به درگاه باری عزتشان
۱۶	 در نعت خواجه کاینات
۱۸	 در معراج پیغمبر اکرم
۲۱	 در سابقه نظم شرفنامه
۲۲	 تمثیل اندر این معنی
۲۳	 در حسب حال و انجام روزگار
۲۶	 در شرف این نامه بر دیگر نامه‌ها
۳۱	 تعلیم خضر در گفتن داستان
۳۴	 ستایش اتابیک اعظم نصره‌الدین ابوبکر بن محمد
۳۷	 خطاب زمین بوس
۳۸	 فرو گفتن داستان به طریق ایجاز
۳۹	 فهرست تاریخ اسکندر در یک ورق
۴۲	 رغبت نظامی به نظم شرفنامه
۴۲	 وصف بهار
۴۴	 آغاز داستان و نسب اسکندر
۴۷	 دانش آموختن اسکندر از نقوماجس حکیم
۴۷	 پدر ارسطو

۵۰	پادشاهی اسکندر به جای پدر
۵۲	تظلم مصریان از رنگیان پیش اسکندر
۵۵	پیکار اسکندر با لشکر زنگبار
۷۰	بازگشتن اسکندر از جنگ زنگ با فیروزی
۷۴	سگالش نمودن اسکندر بر جنگ دارا
۷۹	آیین ساختن اسکندر
۸۰	خراج خواستن دارا از اسکندر
۸۵	شتافتن اسکندر به جنگ دارا
۸۸	رای زدن دارا با بزرگان ایران
۹۵	نامه دارا به اسکندر
۹۸	پاسخ نامه دارا از جانب اسکندر
۱۰۱	جنگ دارا با اسکندر
۱۰۶	کشتن سرهنگان دارا را
۱۱۵	نشستن اسکندر بر جای دارا
۱۲۳	ویران کردن اسکندر آتشکدهای عجم را
۱۲۸	خواستاری اسکندر روشنگ را
۱۳۴	به پادشاهی نشستن اسکندر
۱۳۸	فرستادن اسکندر روشنگ رایه روم
۱۴۲	رفتن اسکندر به جانب مغرب و زیارت کعبه
۱۴۶	داستان نوشابه، پادشاه بردع
۱۶۰	بزم اسکندر با نوشابه
۱۶۳	رفتن اسکندر به کوه البرز
۱۶۷	گشودن اسکندر دزد در بند رایه دعای زاهد
۱۷۳	رفتن اسکندر به دزد سریر
۱۷۸	رفتن اسکندر به غار کیخبرو
۱۸۲	رفتن اسکندر به ری و خراسان
۱۸۷	رفتن اسکندر به هندوستان
۱۹۱	رسیدن نامه اسکندر به کید هندو

۱۹۵	رفتن اسکندر از هندوستان به چین
۲۰۰	نامه اسکندر به خاقان چین
۲۰۳	سگالش خاقان در پاسخ اسکندر
۲۱۴	مناظره نقاشان رومی و چینی
۲۱۶	افسانه مانی صورتگر
۲۱۸	مهمانی کردن خاقان چین اسکندر را
۲۲۴	بازگشتن اسکندر از چین
۲۲۷	رسیدن اسکندر به دشت قفچاق
۲۳۰	رسیدن اسکندر به کشور روس
۲۳۵	جنگ اول اسکندر با روسیان
۲۳۸	جنگ دوم اسکندر با روسیان
۲۴۰	جنگ سوم اسکندر با روسیان
۲۴۳	جنگ چهارم اسکندر با روسیان
۲۴۵	جنگ پنجم اسکندر با روسیان
۲۴۶	جنگ ششم اسکندر با روسیان
۲۴۹	جنگ هفتم اسکندر با روسیان
۲۵۷	پیروزی یافتن اسکندر بر روسیان
۲۵۹	رهای یافتن نوشابه
۲۶۳	نشاط کردن اسکندر با کنیزک چینی
۲۷۰	افسانه آب حیوان
۲۷۵	رفتن اسکندر به ظلمات
۲۷۹	بیرون آمدن اسکندر از ظلمات
۲۸۲	باز آمدن اسکندر به روم
۲۸۵	در ستایش اتابک نصره الدین
۲۸۵	ستایش
۲۸۷	الحاقی
۲۸۷	نصیحت به فرزند

www.ketab.ir

دیاچه

از زندگی نظامی آن چه می‌دانیم براساس سروده‌های خود اوست، از لایه‌لای اشعار او در پنج گنجی که به «خمس» معروف است، به پاره‌ای از ماجراهای زندگی او می‌توان پی برد. با این همه، دقیقاً نمی‌دانیم کی زاده شده و کی به رحمت حق پیوسته است. سخن تذکره‌نویسان و تاریخ ادبیات‌دانان و مورخان متفاوت و مغشوش و مغلوط است.

تولدش را بین ۵۳۰ تا ۵۴۰ هجری دانسته‌اند و مرگش نیز بین ۵۹۸ تا ۶۱۹ بیان شده است. اما تاریخ سروده‌هایش - بدان سبب که خود بدان‌ها تصریح دارد - روشن‌تر از بقیه‌ی تاریخ‌های ضروری و دانستنی حیات اوست.

نامش الیاس است، فرزند یوسف فرزند زکی یا زکی مؤیدالدین نام مادرش رئیسه و نام داییش خواجه عمر است. نام فرزندش محمد است. سه زن اختیار کرده و هر سه پیش از او مرده‌اند.

گفته‌اند که نام نخستین همسرش که کنیزکی قبیجاقی بوده و در داستان خسرو و شیرین از او یاد کرده «آفاق» است.

باید نام دیگر همسرانش را هم ذکر می‌کرد. اگر نسبت به آنان عشقی داشت و از مرگشان غمگین نبود، عنوان عروس بر آن‌ها نمی‌نهاد و از داغشان ناله سر نمی‌داد.

محمد، فرزند نظامی، از همسر اولش بوده است و تا روزگار جوانی او، و حتی در دربار ملک عزالدین، همراه با کتاب اقبالنامه او را می‌بینیم. و این در حالی است که نظامی دوران کهولت را می‌گذراند و شاید بی‌همسر است.

زادگاهش «گنجه» بوده است. احتمال این که اجداد او از نواحی قم بوده باشند، هست. تصور نمی‌رود که در گنجه ساکن بوده و جز سفری کوتاه تا سی فرسنگی گنجه به جایی دیگر نرفته است.

حکیم است و زاهد و پای‌بند شریعت. چنان‌که بزرگانی همچون قزل‌ارسلان وقتی او را به سی‌فرسنگی گنجه دعوت می‌کند و نظامی بدان جا می‌رود، پادشاه به محض شنیدن خبر ورود نظامی، بساط عیش و طرب را جمع می‌کند و محیط را پاکسازی می‌کند و نظامی را به صدر مصطبه می‌نشانند.

همه‌ی این‌ها برگرفته از شعر اوست.

آثارش عبارت است از: مخزن الاسرار، خسرو و شیرین، لیلی و مجنون، هفت‌پیکر، اسکندرنامه (شامل شرفنامه و اقبالنامه) این مجموعه «خمسه» نام گرفته است. جز این‌ها دیوان شعر هم دارد شامل پاره‌ای از قالب‌های شعر است.

نظامی، شاعر بلندآوازه‌ی جهان ادب ایران زمین، بی‌تردید از ستارگان درخشان است که زبان و فرهنگ این سرزمین را به گونه‌ای استادانه بارور ساخته است. مرحوم حسن وحید دستگردی، فرزانه‌ای که خود از شیفتگان نظامی بود، سال‌های بسیاری از عمر پربار خود را در معرفی و چاپ آثار نظامی صرف کرده و به حق می‌توان گفت که گنجینه‌ای نفیس از نظم نظامی ارمغان ادب‌دوستان این سرزمین کرد.

تحقیق دقیق در زندگی نظامی و نگارش زندگینامه‌ی مفصل و مشروح و مبسوط او بر کلیات نظامی، ما را از بیان دوباره و اطاله‌ی کلام باز می‌دارد.